

Una revisió de l'estat del món

Un any més ha aparegut la versió catalana de 'L'estat del món 1996', l'informe del Worldwatch Institute. En aquesta edició, els problemes de l'aigua, el canvi climàtic i la salut són dels més destacats.

El maig de l'any passat el govern mexicà va demanar un préstec al dels Estats Units. Es tractava d'una petició inusual: no volien dòlars, sinó aigua. El nord de Mèxic havia viscut tres anys de sequera. A més d'afectar conreus i bestiar, la salinització del riu Grande eliminava els peixos i la resta de vida aquàtica. Per una planificació inadequada, a Mèxic, no li quedava sinó el 5% de la part de la presa que marca els límits amb els Estats Units. El préstec no li fou atorgat, perquè els agricultors texans es podien quedar sense prou aigua per a les seves necessitats.

El fet té dos ensenyaments principals. N'és un que l'aigua s'ha convertit en un greu problema en diverses parts del món. El segon és que el govern dels Estats Units, que uns mesos abans havia promès a Mèxic un préstec de 20.000 milions de dòlars —més de dos bilions de pessetes— per fer reflotar la seva economia, li negava 2,8 milions de metres cúbics d'aigua. Prestar diners encara sembla una cosa fàcil per a certs països, però els recursos naturals són una riquesa amb què cal anar més amb compte.

Aquest és un dels fets que explica *L'estat del món 1996*, l'informe anual que publica el Worldwatch Institute sota la direcció de Lester Brown. Com aquests darrers anys, el Centre Unesco de Catalunya n'ha publicat la traducció a la nostra llengua: un fet important perquè l'informe és un dels llibres de referència en el camp ambiental.

Enguany, el llibre tracta de pro-

blemes de l'alimentació i de l'agricultura, dels perills del canvi climàtic, dels ecosistemes d'aigua dolça, de l'extensió de les malalties infeccioses i les bioinvasions, dels drets humans i la justícia ambiental, de les indústries sostenibles i el paper del mercat a l'hora de preservar el medi. En total, més de quatre-centes pàgines amb una extensa documentació addicional.

L'aigua, tema del capítol tercer,

L'escassetat d'aigua pot causar en diversos territoris conflictes greus en un breu termini, fins i tot enfrontaments bèl·lics.

revela una de les fonts de conflicte d'avui i, sobretot, dels anys vidents. L'escassetat d'aigua, ja tractada en aquesta revista, pot causar problemes greus a diversos territoris i conflictes polítics importants, fins i tot violents. L'Orient Mitjà i el sud d'Àsia són alguns dels punts calents, pel que fa a aquesta qüestió.

El capítol 6 explica el paper de les introduccions d'espècies estranyes en un territori. Fets aparentment innocus poden tenir un impacte molt greu. Els efectes en

cadena poden acabar amb unes conseqüències d'abast imprevisible. Chris Bright n'explica diversos casos, com ara el del tamariu euroasiàtic, que ha alterat la hidrologia bàsica d'algunes zones ribenques de la part occidentals dels Estats Units. L'arbre pot arribar fins a sis metres sota la superfície i això fa que eixugui amb celeritat les aigües subterrànies. Les comunitats vegetals autòctones en pateixen i la població de peix autòcton disminueix.

Els organismes exòtics s'introdueixen en terrenys on poden proliferar per manca de depredadors o de circumstàncies que en controlin l'expansió. Els recursos que utilitzen en priven les espècies autòctones. Potser l'impacte comença amb els organismes més petits, però la cadena alimentària i la interrelació entre totes les espècies fa que pugui acabar impactant els animals superiors. Al riu Flathead, als Estats Units, hi van introduir la gamba opòssum per proporcionar al salmó de riu preses addicionals. Però la gamba també es menjava el zooplàncton de què depenia el salmó petit. En conseqüència, un animal introduït per alimentar millor el salmó de riu el va fer baixar en picat i això va repercutir en espècies que s'alimenten d'aquest peix, com ara àguiles, llúdries, coiots i óssos.

El capítol següent explica un altre tipus de migració: la dels microbis. Tal com exposa Anne E. Platt, les malalties infeccioses s'estenen amb rapidesa per diversos punts del món i això té un efecte nefast,

perquè sovint passa on no hi ha condicions sanitàries adients per a controlar noves epidèmies. De fet, molts països no poden controlar ni les malalties que ja hi són endèmiques. Però, amb el canvi climàtic, la variació de les temperatures i les precipitacions poden fer que algunes zones siguin ideals per a acollir microorganismes causants de diverses infeccions.

Entre les malalties infeccioses més importants, avui hi ha les respiratòries agudes, que afecten 248 milions de persones i que cada any causen més de quatre milions de morts. Però la més estesa és la malària. Hom calcula que a les zones endèmiques hi ha uns 3.000 milions de persones i que cada any hi ha uns 300 milions de malalts, dels quals entre un milió i tres moren. Malalties com la malària poden estendre's, si les condicions climàtiques amplien les zones on els mosquits que la transmeten poden viure. I el problema de l'expansió de les infeccions s'agreuja avui per la facilitat amb què, en l'era de la comunicació, un agent infecciós pot ser traslladat de l'una punta del món a l'altra.

La catàstrofe climàtica. El canvi climàtic i les seves conseqüències són, precisament, objecte d'un capítol. Entre alguns aspectes més fa ressaltar la por de les companyies d'assegurances per les primes cada vegada més elevades que han de pagar pels desastres de base climàtica. Des del 1990 hi ha hagut més d'una dotzena de grans desastres —tempestes, ciclons, inundacions— que han causat grans danys i que han obligat les companyies a pagar indemnitzacions molt altes. Les companyies volen revisar les cobertures, perquè les previsions sobre la freqüència de catàstrofes es basa en tendències del passat —que hom suposa que es mantindran d'una forma semblant.

Però el canvi climàtic pot augmentar la freqüència d'aquestes catàstrofes. I moltes afectaran països on els ciutadans no tenen ni tan sols diners per a pagar pòlisses. Així sí, observem que, quan es tracta de perdre diners, les com-

L'estat del món

Lester R. Brown

i Janet Abramowitz
Chris Bright
Christopher Flavin
Gary Gardner
Hal Kane
Anne Platt
Sandra Postel
David Roodman
Aaron Sachs
Linda Starke

Un Informe del Worldwatch Institute sobre el progrés cap a una societat sostenible

Centre d'Estudis de Catalunya

panyies de seguida fan cas de les previsions científiques. No passa pas igual, en canvi, quan es tracta de l'alimentació mundial. Lester Brown assenyala que els càlculs del Banc Mundial i de la FAO es basen en tendències del passat i per això sempre calculen que hi haurà més producció que no la que s'obté realment després. Seria desitjable que els nous càlculs que volen fer les companyies d'assegurances també estimuessin a fer les

previsions alimentàries mundials.

Un altre dels capítols ens acosta a la relació entre drets humans i defensa del medi. A molts països, el govern o grups armats han assassinat persones que denunciaven certes situacions que convenia tancar. Els interessos econòmics i polítics es revelen cada vegada més influents sobre la problemàtica ambiental i sobre els qui la denuncien. Com ens ensenya el capítol —i el llibre en general— la justícia ambiental aplega al mateix nivell la justícia social, el benestar físic i psíquic i la defensa de la identitat dels pobles. Per això, la lluita pel medi es revela com l'element més important en un planeta més just i solidari, perquè toca tots els àmbits que afecten la qualitat de vida. Brown es demana si l'espècie capaç de formular una teoria que explica el naixement de l'univers pot tirar endavant una estratègia per construir un sistema econòmic ecològicament sostenible. Sabem què cal fer, diu Brown, però ens falta saber si ho podem —i ho volem— fer.

El clima de l'Àfrica afavoreix l'expansió de les malalties infeccioses. A causa de la malària, entre un milió i tres de persones moren cada any.

Xavier Duran